

Ved vinterskolens afslutning

Grundtvig, Nicolai Frederik Severin

1866/01/01

Marielyst Højskole      Tilhørere:    Elever og undervisere

(Den nøjagtige dato for talens afholdelse kendes ikke, årstallet ligger dog fast)

De veed nok, at vore gamle Forfædre ligetil for 1000 Aar siden, var Hedninger og dyrkede følgelig Afguder ligesom alle andre Folk, men De har vist ogsaa hørt, om ikke før saa her paa Høiskolen, at der var stor Forskiel paa hvor Hedningerne tog deres Afguder fra, og hvad de havde at fortælle om dem, ligesom det da ogsaa er en følgelig Sag, at naar Folk gjør sig selv Guder, da gjør de dem, som de selv er til, og at Grækerne og Nordboerne var de eneste Hedninger, som havde menneskelige Guder og gav dermed til kiende at de fødte sig i Slægt med Guddommen og tiltroede deres Guder i høieste Grad alt det Store og Ypperlige, de fandt hos dem selv. Derfor var disse Hedninger ogsaa velskikkede til at modtage og forstaae Christendommen, da de jo havde alle de Ord i deres Tungemaal, som der maatte til at tale sandt om de guddommelige og menneskelige Ting.

Hvad nu i Særdeleshed vore hedenske Forfædre angaar, da har De vist ogsaa hørt, at de havde meget at fortælle om deres menneskelige Guder og Gudinder, saa høit og saa dybt, at intet andet Hedning-Folk har Magen dertil, saa det er klart, de fandt mere af Guds-Billedet hos sig end de andre Hedninger, der blandt andet ikke havde mindste Tanke om en saadan Helt som Thor, Odins og Jordens Søn, som forsvarede baade Himmel og Jord mod Jetter og Trolde og skulde til sidst opoffre sig selv i Striden mod den store Slange, Midgaards-Ormen, en saadan Helt, eller en saadan Kiærligheds-Gudinde, som Freia, der sad Enke alle sine Dage og græd Guld-Taarer for sin forsvundne Ægtefælle, som hun dog ventede skulde komme igien før Verdens Ende og gjøre hende glad og lykkelig. Det er nemlig umuelig andet, end at vi, som kiender noget til Christendommen maa finde, at Thor er et forvarsel for den Guds og Menneskens Søn, der skulde knuse Slangens Hoved og opoffre sig selv til Verdens Frelse, og at Freia er et yndigt Billede af det ømme Menneske-Hjerte, der har mistet Guds Aand, men længes altid efter ham og trøster sig med, at han er dog vist saa kiærlig, at han kommer igien, hvor man længes efter ham.

Der er imidlertid i Sagnene om Thor og Freia en lille Omstændighed, som man let overser, men som dog netop i vore dage og for os er blevet meget mærkværdig. Man fortalte nemlig aldrig, at Thor og Frei havde hver en lille Datter, som synes aldrig at blive større og som ingen Ting har at gjøre, saa man kan slet ikke forstaae, hvorfor de nævnes indtil det falder os ind, at vore hedenske Fædre jo tænkte, at Thor og alle de gamle Guder skulde forgaae i Ragnarok, saa maa de have tænkt, at Smaapigerne, Freias Datter Gørsum-Ædelsteen og Thors Datter Drude eller Thrude Sandsigerske, skulde overleve dem og paa en Maade fornye deres Liv eller give dem deres Eftermæle, ligesom de sagde, at Solen skulde føde en Datter til at lyse paa Himlen, naar hendes Moder var forgaaet i den store Solformørkelse.

Naar vi nu husker, at det dog i grunden var deres egen Aand og Hjerte og hele Liv og Levnet, vore hedenske Forfædre forgudede, seer vi let, der var ogsaa noget sandt i det, hvis der endnu er noget Aandeligt og Hjerteligt levende hos os, der ligner vore gamle Forfædre, alt som, om vi virkelig er det samme Folk med det samme Tungemaal, og jeg glæder mig til, det skal ikke vare længe før alle er enige om, at i det mindste vore Bønder ligner vore gamle Forfædre og deres Guder, at Gørsum og Thrude lever ganske rigtig endnu mildt ibalndt os, for en Datter af Thor kan jo ikke tænke paa at føre den store Hammer og knuse Trolde, men kun paa at fortælle hans Bedrifter, medens Freias Datter godt kan tænke paa at ligne sin Moder, at oplyse alt det Hjertelige og indtale alle Hjertets Rettigheder som er blevet meget ringe agtede, og begge Dele stiles der jo nu aabenbar [paa] med alle de smaa Høiskoler baade for Karle og Piger, som nu oprettes til folkelig og menneskelig Oplysning. Ja, vi kan med Rette sige, at Jomfru Thrude begyndte alt at røre sig i Middelalderen især paa Island, hvor der sandfærdig fortælles om Heltegierningerne i vort Høinorden, hvad hun nu vil fortsætte og udvide, ved at fortælle om alle de store Bedrifter og Begivenheder i hele det menneskelige Levnetsløb, og Freias Datter, som ligeledes i Middelalderen begyndte at tale Hjertelighedens Sag især ved vore Kæmpeviser, hun vil nu gjøre det tilgavns ved at oplyse alle Hjertets Krav og Hjertets Rettigheder baade i Henseende til til Fæderneland og Modersmaal, som i Henseende til Frihed i alle Hjertets Anliggender.

Spørger man nu, hvad saa det kan nytte, da spørger man jo om, hvad det kan nytte at blive bedre folkelig og menneskelig oplyst om sig selv sine Forfædre, sit Fæderneland og Modersmaal og dertil kan kun svares, at det kan aabenbar nytte til, hvis vi har Lysten, at vi kommer til i Livet at ligne vore bedste Forældre, og naar Lykken vil føie, da ogsaa at vi kommer til at leve ligesaa frit, fredelig og fornøielig med hverandre, som vore Forfædre i deres lykkelige Dage, og ligesom vi hører at fortælle at Danmark har haft en ganske besynderlig god Lykke-Stjerne, og en mageløs fredelig og lykkelig Tid under Frode Fredegod, da Vorherre blev født i Bethlehem, og da der i Danmark blev fundet en Kværn, Grotte, der maledede alt hvad man sang over den, saaledes vil Lykken gien vidunderlig spille for Danmark og det Danske Folk, naar kun Lysten rigtig vaagner til at ligne vore bedste Forfædre, og Oplysningen om deres Modersmaal og alt Folkeligt og Menneskeligt daglig voxer, saa man i en Lignelse med Rette kan sige, at nu er Grotte-Kværnen fundet paa ny og maler alt hvad Thors og Freias Datter kvæder over den. Thi nu skal det være disse to Gude-Døttre og ikke, som før, to Jette-Kvinder, der synger over Kværnen, og det har da ingen Nød, at Thors og Freyas Datter skulde skaffe os en fiendtlig Krigs-Hær paa Halsen til at forspilde vores Lykke.